

7. Bohush, A. & Pikiner, V. (2017). Pedagogichna spadshchyna K. D. Ushynskoho u vymiri suchasnosti [Pedagogical heritage of K. D. Ushynskiy in the modernage]. Kyiv: Vydavnychii dim «Slovo». [in Ukrainian].

Отримано редакцією 29.11.2024 р.

УДК 378.016:641.56 (043.5)

DOI: 10.31376/2410-0897-2024-3-56-112-117

РОЛЬ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В РОЗВИТКУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Бірюк Людмила Яківна

доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки і психології початкової освіти

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

e-mail: biryuuk.51@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-4940-4228

Солод Ігор Сергійович

аспірант кафедри педагогіки і психології початкової освіти

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

e-mail: solod470@gmail.com

У статті висвітлено проблему формування здоров'язбережувальної компетентності в учнів початкової школи. Визначено загальні положення формування означеної компетентності та окреслено її основні компоненти, що мають формуватися в дітей як у перебігу занять, так і в позакласний час. Також у статті розглянуто провідну роль педагога у формуванні здоров'язбережувальної компетентності у школярів, запропоновані конкретні методичні приклади для реалізації цієї мети.

Ключові слова: *молодші школярі, розвиток, здоров'язбережувальна компетентність, складники, здоровий спосіб життя, соціально-емоційний розвиток, психічний розвиток, навчальна успішність, навички саморегуляції, роль учителя.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасний світ ставить перед молодшими школярами безліч викликів, що вимагають адаптації та ефективного функціонування в умовах зростаючої інформатизації, екологічних проблем та соціальних змін. Здоров'я як фізичне, так і психічне є фундаментальною основою для успішного навчання, розвитку та соціалізації дитини. Однак, спостерігається зростання кількості дітей з проблемами здоров'я, що негативно впливає на їхній навчальний процес та загальний розвиток.

Це підкреслює актуальність дослідження ролі здоров'язбережувальної компетентності в розвитку молодших школярів.

Проблема полягає в недостатній розробленості та впровадженні ефективних механізмів формування здоров'язбережувальної компетентності у молодшому шкільному віці. Наявні програми та методики часто не враховують вікових особливостей дітей, їхніх індивідуальних потреб та специфіки навчального середовища. Недостатньо уваги приділяється практичному застосуванню знань про здоровий спосіб життя, формуванню навичок саморегуляції та відповідальності за власне здоров'я.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю:

- визначити ключові складники здоров'язбережувальної компетентності молодших школярів;
- розробити ефективні методики та програми формування означеної компетентності з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей;
- оцінити вплив здоров'язбережувальної компетентності на успішність навчання, адаптацію та загальний розвиток молодших школярів;
- розробити рекомендації для педагогів, батьків та інших учасників освітнього процесу щодо впровадження ефективних стратегій формування досліджуваної якості.

Аналіз останніх досліджень із зазначеної проблеми. Останні роки спостерігається зростання інтересу до дослідження здоров'язбережувальної компетентності молодших школярів, що обумовлено підвищенням захворюваності серед дітей та необхідністю формування у них відповідального ставлення до власного здоров'я. Аналіз наукової літератури переконує, що дослідження в цій галузі охоплюють різні аспекти: визначення структури компетентності, розроблення методик її формування, оцінювання впливу на розвиток дитини.

Для нашого дослідження важливим є визначення складників здоров'язбережувальної компетентності. Аналіз наукових джерел дав змогу з'ясувати, що означену проблематику досліджував ряд учених: І. Ю. Кузьміна, О. О. Калініна, С. В. Крилова, А. М. Бородіна, О. Г. Тарасова, В. І. Лусканова, О. В. Зайцева, Л. П. Матвєєва, які визначають здоров'язбережувальну компетентність як сукупність знань,

умінь та навичок, що дозволяють дитині усвідомлено ставитися до свого здоров'я, берегти його та зміцнювати. Дослідниця О. О. Калініна підкреслює важливість формування не лише знань про здоровий спосіб життя, а й розвитку навичок саморегуляції, самоконтролю та відповідальності за власне здоров'я. Дослідження В. Г. Нечаєвої демонструють важливість урахування індивідуальних особливостей дітей у процесі формування визначеної компетентності.

Вітчизняними вченими (І. Ю. Кузьміна, С. В. Крилова, А. М. Бородіна) розроблено різнопланові методики формування здоров'язбережувальної компетентності в молодших школярів, зокрема інтерактивні методи навчання, ігрові технології, проектно-дослідницьку діяльність, залучення батьків до освітнього процесу тощо. Так, О. Г. Тарасова досліджує ефективність використання інформаційно-комунікаційних технологій для формування здоров'язбережувальних навичок. М. І. Остапенко підкреслює важливість інтеграції здоров'язбережувальних аспектів у всі навчальні предмети.

Уплив здоров'язбережувальної компетентності на розвиток молодших школярів розглянуто в дослідженнях Л. В. Артем'євої, Є. В. Бондаренко, В. О. Ковальової, І. П. Подляшук, де відзначено позитивний вплив сформованої здоров'язбережувальної компетентності на академічну успішність, соціальну адаптацію та психологічний добробут молодших школярів, а також зв'язок між рівнем сформованості здоров'язбережувальної компетентності та рівнем фізичного розвитку дітей. Діти з високим рівнем здоров'язбережувальної компетентності демонструють кращу самооцінку, більшу стресостійкість та позитивніше ставлення до навчання.

Ми притримуємося визначення здоров'язбережувальної компетентності, сформульованого О. О. Калініною, яка підкреслює важливість формування не лише знань про здоровий спосіб життя, а й розвитку навичок саморегуляції, самоконтролю та відповідальності за власне здоров'я.

Аналіз досліджень вітчизняних учених дав змогу виявити низку невирішених питань з означеної проблематики. Потрібні додаткові дослідження щодо ефективності різних методик формування здоров'язбережувальної компетентності в різних соціально-культурних умовах з урахуванням індивідуальних особливостей молодших школярів та їхніх сімей. Важливо розробити інструменти для об'єктивного оцінювання рівня здоров'язбережувальної компетентності та моніторингу її динаміки. Також необхідні дослідження щодо довгострокового впливу процесу формування здоров'язбережувальної компетентності на здоров'я та розвиток дітей молодшого шкільного віку. Особливої уваги потребують дослідження щодо адаптації методик формування здоров'язбережувальної компетентності до умов воєнного часу та посттравматичного відновлення дітей.

Метою даної статті є дослідження основних тенденцій розвитку ключової компетентності – здоров'язбережувальної як головної в забезпеченні якісної професійної діяльності вчителя, а також визначення основних змістових характеристик досліджуваного поняття.

Виклад основного матеріалу з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Здоров'я – це не лише відсутність хвороб, а й стан повного фізичного, психічного та соціального благополуччя. Для молодших школярів, які перебувають у періоді інтенсивного фізичного, психічного та соціального розвитку, здоров'я є фундаментальною основою для успішного навчання, адаптації та соціалізації. Здоров'язбережувальна компетентність як сукупність знань, умінь та навичок, спрямованих на збереження та зміцнення здоров'я відіграє ключову роль у цьому процесі.

Здоров'я дитини залежить від низки ключових компетентностей, зокрема: правильного харчування, фізичної активності та загартовування, ефективної комунікації, дотримання гігієни, раціонального режиму праці та відпочинку, розв'язання конфліктів, самоконтролю, мотивації до успіху, вольових зусиль, емпатії, самоусвідомлення, самооцінки, управління стресом, визначення життєвих цілей, аналізу проблем та прийняття рішень, а також співпраці.

Ураховуючи високу чутливість організму молодших школярів до зовнішніх факторів та інтенсивність їхнього розвитку, вчитель початкової школи відіграє визначальну роль у збереженні та зміцненні їхнього здоров'я. Як головний організатор навчально-виховного процесу, вчитель має унікальну можливість систематично та ефективно впливати на здоровий розвиток учнів.

Однак, для ефективного формування здоров'язбережувальної компетентності у дітей, вчителі самі повинні володіти цими навичками. Це вимагає не лише знання основ здоров'я, а й володіння валеологічними знаннями та методами формування здорового способу життя, які бажано отримувати під час післядипломної освіти. Проте короткострокові курси не гарантують достатнього рівня здоров'язбережувальних компетентностей.

Здоров'язбережувальна компетентність містить декілька взаємопов'язаних компонентів:

- *знання про здоровий спосіб життя*: це розуміння основних принципів здорового харчування, режиму дня, фізичної активності, гігієни та профілактики захворювань. Діти повинні усвідомлювати вплив шкідливих звичок (куріння, алкоголь, наркотики) на їхнє здоров'я.

- *уміння оцінювати власний стан здоров'я*: це здатність розпізнавати симптоми захворювань,

звертатися за медичною допомогою та дотримуватися рекомендацій лікаря. Важливо також уміти розпізнавати ознаки стресу та вміти керувати своїми емоціями;

- *навички саморегуляції та самоконтролю*: здатність керувати своїми емоціями, регулювати поведінку та дотримуватися режиму дня, що включає вміння розслабитися, зосереджуватися та ефективно використовувати час;

- *відповідальність за власне здоров'я*: усвідомлення важливості збереження здоров'я; готовність до активних дій для його зміцнення; дотримання правил гігієни, регулярні фізичні вправи та здорове харчування;

- *соціальні навички*: це здатність будувати здорові стосунки з однолітками та дорослими, ефективно комунікувати та вирішувати конфлікти. Здорові соціальні стосунки позитивно впливають на ментальне здоров'я дитини.

Сформованість здоров'язбережувальної компетентності позитивно впливає на різні аспекти розвитку дитини, зокрема на:

- *фізичний розвиток*: здоровий спосіб життя сприяє фізичному зростанню та розвитку, зміцненню імунітету та профілактиці захворювань;

- *психічний розвиток*: навички саморегуляції та стресостійкості допомагають дітям краще адаптуватися до навчального середовища та долати труднощі;

- *соціальний розвиток*: здорові соціальні навички сприяють успішній соціалізації та формуванню позитивних стосунків з однолітками та дорослими;

- *навчальна успішність*: здоров'я є основою для успішного навчання, діти, які дбають про своє здоров'я, краще зосереджуються на навчанні та демонструють кращі результати.

Ефективне формування здоров'язбережувальної компетентності потребує комплексного підходу, який передбачає:

- систематичну роботу в школі із включення здоров'язбережувальних тем у навчальні програми, проведення тематичних заходів, використання інтерактивних методів навчання;

- співпрацю з батьками за допомогою інформування батьків про важливість здоров'язбережувальної компетентності та залучення їх до спільних заходів;

- залучення фахівців різнопланових професій (лікарів, психологів, соціальних працівників) до проведення консультацій та тренінгів;

- створення сприятливого навчального середовища для організації безпечних та комфортних умов навчання, проведення регулярних фізкультурхвилинок та перерв.

Дослідження показують тривожну тенденцію: 30 % учнів початкових класів мають слабе здоров'я, а понад 90 % випускників шкіл стикаються з різними проблемами зі здоров'ям. Серед них 80 % мають порушення постави, 45 % – короткозорість, а 40 % – проблеми серцево-судинної системи. Основною причиною є не лише вплив негативних чинників, але й недостатня увага до валеологічного виховання дітей.

Здоров'я, життя, честь і гідність людини є найвищими соціальними цінностями в Україні. Тому ключовим завданням школи є виховання фізично, морально і психологічно здорового покоління, здатного розвиватися й вести активне творче життя.

Сучасна освіта потребує нових підходів, орієнтованих на особистість учня, його потреби та інтереси. Це включає індивідуалізоване навчання, спрямоване на саморозвиток і самонавчання, а також формування життєвих цілей. Особлива увага приділяється впровадженню здоров'язбережувальних технологій, які спрямовані на розвиток валеологічного мислення та формування звички дбати про своє здоров'я.

Уроки з основ здоров'я відіграють важливу роль у формуванні здорового способу життя учнів. Вони не лише надають знання про безпеку та здоров'я, але й сприяють розвитку практичних навичок і ціннісного ставлення до власного життя. Використання інтерактивних методів навчання, рольових ігор, практичних вправ і творчих завдань допомагає зробити процес навчання цікавим і ефективним.

Особливе значення має впровадження сучасних методик, таких як тренінги, ситуаційні ігри, психогімнастика, робота з візуальними матеріалами, що сприяє закріпленню знань і формуванню здорових звичок. Завдяки цьому учні отримують не лише теоретичні знання, а й практичні навички, які допоможуть їм у повсякденному житті.

Таким чином, сучасна школа має забезпечувати умови для всебічного розвитку учнів, формування їхнього здоров'язбережувального мислення та підготовки до активного, здорового життя в суспільстві.

Здоров'я кожної окремої людини – це є в цілому здоров'я української нації. На сьогоднішній день, проблема формування і забезпечення здоров'я всіх верств населення, і особливо дітей, є однією з найбільш важливих і актуальних. Особливості сучасних умов життя, екологічні та соціальні проблеми, зростання обсягів інформації, стрімкий розвиток технічного прогресу, перевага шкідливих звичок над здоровим способом життя, недостатня кількість рухової активності тощо – усе це негативно впливає на стан здоров'я дітей.

Спеціальні дослідження виявили несприятливу тенденцію щодо показників стану здоров'я школярів.

Так, 30 % сучасних учнів початкових класів мають слабе здоров'я, яке часто втрачається ще до закінчення школи. Більш ніж 90% випускників шкіл мають різні відхилення в стані здоров'я, 80 % – порушення постави, у 45 % – короткозорість, у 40 % випускників зареєстровано порушення діяльності серцево-судинної системи, 17 % страждають на захворювання органів травлення, 10,2 % – ендокринної системи.

Зростання захворюваності пояснюється не лише впливом різних негативних чинників, а й недостатньою увагою до валеологічних питань в освіті дітей і дорослих, що є однією з причин пасивного ставлення дитини до свого здоров'я.

Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність є в Україні найвищою соціальною цінністю, невід'ємною складовою суспільного багатства. Головне завдання школи – виховання фізично, психічно і морально здорового покоління, формування нової особистості, здатної удосконалювати себе в різних напрямках, готової до активного творчого життя в незалежній державі.

В умовах творення Української держави розробляється принципово інший підхід до проблеми розвитку особистості на ідеях гуманізації та демократизації освіти. Особливої актуальності набуває розробка таких психолого-педагогічних систем навчання і виховання які б створювали умови для самореалізації особистості, її духовного становлення та саморозвитку.

Сучасна школа вимагає докорінних змін та переосмислення навчально-виховного процесу. Мова йде про принципово нову парадигму навчання, у центрі якої – особистість дитини з її проблемами, інтересами та потребами. Сутнісними ознаками цієї зміни є навчання і виховання особистості на засадах індивідуалізації, створення умов для саморозвитку і самонавчання, осмисленого визначення своїх можливостей і життєвих цілей.

Учитель має підготувати учнів до життя у сучасному суспільстві. Школа має забезпечити умови для засвоєння учнями соціального досвіду, оволодіння накопиченими в суспільстві способами діяльності, інтелектуального, духовного, фізичного та психічного розвитку школярів, збереження і зміцнення їхнього здоров'я [5].

Згідно з Державним стандартом початкової загальної освіти найважливішим завданням педагогів є формування компетентностей в учнів, зокрема здоров'язбережувальної, яка розглядається як здатність учня застосовувати здоров'язбережувальні компетенції в умовах конкретної життєвої або навчальної ситуації на користь збереження, зміцнення і формування здоров'я. Власне, це здатність учня самостійно застосувати знання (факти, уявлення, поняття), способи і досвід навчальної й здоров'язбережувальної діяльності, ціннісне ставлення до власного життя і здоров'я. Здоров'язбережувальні компетенції – це суспільно визнаний рівень знань, умінь, навичок, ставлень, які сприяють здоров'ю у всіх сферах життєдіяльності людини [4, с. 314].

Одним з напрямів роботи з формування здоров'язбережувальної компетентності учнів є проведення уроків з основ здоров'я. Предмет «Основи здоров'я» відіграє важливу роль у системі навчання і виховання учнів, метою якого є – формування здоров'язбережувальної компетентності учнів на основі оволодіння ними знань про здоров'я та безпеку, практичними навичками здорового способу життя і безпечної поведінки, формування в них ціннісного ставлення до життя і здоров'я, сприяння їх всебічному розвитку.

Мета здоров'язбережувальних технологій навчання – забезпечити школяреві можливість збереження здоров'я за період навчання в школі, сформувані у нього необхідні знання, вміння і навички зі збереження й зміцнення здоров'я, навчити використовувати отримані знання у повсякденному житті, сформувані валеологічне мислення. Формування основ валеологічного мислення полягає в тому, щоб школяр, знаючи необхідні шляхи й засоби у повсякденному житті, прагнув до попередження хвороби. Воно виявляється також і в умінні ефективно використовувати валеологічні знання й різні оздоровчі технології при розробці й виконанні індивідуальної системи оздоровлення.

У процесі навчання основ здоров'я пропонується використовувати модифіковану структуру уроку, яка є оптимальною саме для уроків з «Основ здоров'я», що дозволяє органічно поєднувати навчально-пізнавальну та оздоровчо-рухову діяльність школярів, а також різноманітні види співпраці учнів і вчителя. У ході опанування основ здоров'я учні вчаться працювати в режимі «вчитель-учні», «вчитель-учень», «учень-учень»; самостійно, в парах та групах; виконувати навчальні дії тощо [1-3].

Особливістю проведення уроків з основ здоров'я є те, що оволодіння здоров'язбережувальними компетенціями потребує багаторазового вправлення. Навчання учнів має практичну спрямованість, бо головним у підготовці школярів до життя є набуття ними практичних навичок. При цьому обов'язковою умовою є багаторазове (в різних формах) повторення дій, які імітують поведінку на вулиці, у дворі, вдома, в школі, щоб виробити у дітей звичку дотримуватись вивчених правил.

Тому важливим під час проведення уроків є використання різних методів і прийомів інтерактивного навчання, що базуються на принципі активної участі самих учнів: моделювання, програвання та обговорення різних життєвих ситуацій, робота у парах і групах, виконання вправ, рольові ігри, інсценування, екскурсії, спільне виготовлення наочності (в т. ч. презентації, виготовлення плакатів тощо), проведення конкурсів, змагань та ін. Обов'язковим є зв'язок із життєвим досвідом дітей.

Особливого значення для формування в учнів здорового способу життя та безпечної поведінки має емоційність і доступність навчального матеріалу, його унаочнення. Щоб забезпечити мотивацію учіння, школярам слід пропонувати різного виду завдання - проблемного і творчого характеру, завдання різного рівня складності, практичні вправи. У роботі необхідно використовувати сучасну техніку і наочність – малюнки, ілюстрації, фотографії, слайди, комп'ютерні презентації, а також цікавий пізнавальний матеріал – казки, вірші, ігри, ребуси, загадки, прислів'я тощо. Практичні роботи виконувати з учнями в практично-дієвій формі під час опрацювання відповідної теми для досягнення мети уроку або вдома з батьками.

Важливим моментом уроків є використання різних методів навчання (практичних, ігрових, пізнавальних, ситуаційних, змагальних; тренінгів, психогімнастики тощо). На уроках учні вивчають комплекси ранкової гімнастики, гімнастики до занять і фізкультхвилинок, знайомляться з різноманітними руховими іграми та вправами, набувають знань щодо зміцнення свого здоров'я, профілактики травматизму, а також отримують завдання та рекомендації щодо режиму дня, занять фізичними вправами вдома тощо. З метою вдосконалення знань, умінь і навичок обов'язковим є створення ігрових ситуацій, які навчають дітей фізичної та психічної саморегуляції.

Це лише окремі особливості побудови навчального процесу з основ здоров'я, реалізація яких сприяє формуванню здоров'язбережувальної компетентності школярів.

Висновок. Здоров'язбережувальна компетентність є важливим фактором успішного розвитку молодших школярів. Її формування потребує комплексного підходу та спільних зусиль школи, сім'ї та суспільства. Інвестування в здоров'я дітей – це інвестування в майбутнє країни.

Список використаної літератури

1. Онопрієнко О. Концептуальні засади компетентнісного підходу в сучасній освіті. *Шлях освіти*. 2007. № 4. С. 32–37.
2. Загородній В. В. Сучасні проблеми здоров'я дитячого населення шкільного віку та шляхи їх вирішення. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт*. 2015. Вип. 129 (3). С. 141–144.
3. Бойченко Т. Є. Здоров'язбережувальна компетентність як ключова в освіті України. *Основи здоров'я і фізична культура*. 2008. № 11–12. С. 8–9.
4. Власенко Л. Організація здоров'язбережувального навчального процесу на уроках і в позаурочний час у початковій школі. *Основи здоров'я*. 2012. № 4. С. 21–24.
5. Воронін Д. Є. Здоров'язберігаюча компетентність студента в соціально-педагогічному аспекті. *Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту*. 2006. № 2. С. 25–28.
6. Циганов Г. В. Реалізація здоров'язберігаючих освітніх технологій в навчально-виховному процесі. URL: <http://zpschool.ucoz.ru/publ/1-1-0-1>.
7. Грицай Ю. О. Використання здоров'язберігаючих технологій в навчальній діяльності школярів: навчальний посібник. Миколаїв, 2012. 181 с.

THE ROLE OF HEALTH-SAFE COMPETENCE IN THE DEVELOPMENT OF YOUNG SCHOOLCHILDREN

Biriuk Liudmyla

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

Solod Ihor

Postgraduate Student of the Department of Pedagogy and Psychology of Primary Education
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

Introduction. *The modern world poses numerous challenges to younger schoolchildren related to increasing informatization, environmental problems and social changes that require adaptation and effective functioning. Health, both physical and mental, is a fundamental condition for successful learning, development and socialization of a child. However, the increase in the number of children with health problems negatively affects their educational process and overall development.*

This situation requires the search and implementation of effective mechanisms for the formation of health-preserving competence in younger school age, which would take into account age characteristics, individual needs of children and the specifics of the educational environment.

Purpose. *Research on the main trends in the development of the key health-preserving competence as the main one in ensuring the quality of a teacher's professional activity, as well as determining the main content characteristics of the concept under study.*

Methods. *Empirical methods: surveying teachers, parents and children to assess the level of knowledge, skills and attitudes towards health issues; determining the level of formation of health-preserving competence. Studying the behavioral manifestations of students in the educational process and extracurricular activities in*

order to assess self-regulation skills, communication, and a responsible attitude towards health. Implementing methods for forming health-preserving competence (game technologies, project activities, integration of valeological knowledge into educational subjects); assessing the effectiveness of these methods through the analysis of changes in students' behavior, knowledge and attitudes.

Results. It has been established that this competence is a key factor in preserving and strengthening the physical, mental and social health of younger schoolchildren.

Its main components are identified:

- knowledge about a healthy lifestyle;
- the ability to assess one's health;
- self-regulation and self-control skills;
- responsibility for one's own health;
- social skills for effective interaction with others.

Its positive impact on:

- physical development (strengthening immunity, disease prevention);
- mental development (ability to self-regulation, stress resistance);
- social development (forming healthy relationships);
- academic success (improving attention, concentration and learning outcomes) is proven.

The importance of pedagogical efforts in creating a health-promoting learning environment is emphasized, as well as the need for valeological training of teachers.

Recommendations for the effective implementation of health-preserving competence are developed. They include:

- integration of healthy lifestyle topics into educational programs;
- use of interactive teaching methods;
- cooperation with parents and specialists (doctors, psychologists);
- organization of a comfortable and safe learning environment.

Originality. For the first time, the key components of health-preserving competence, covering the physical, mental and social aspects of health, as well as the integration of these aspects into the educational process, have been identified in detail. The basic knowledge, skills and abilities necessary for the formation of a conscious attitude towards one's own health in children have been identified and systematized. Special attention has been paid to self-control, stress management and social skills, as fundamental for the harmonious development of a child. The significance of valeological training of teachers has been studied and emphasized, as well as the need to include health-preserving topics in the system of advanced training of primary school teachers. For the first time, this work has comprehensively proven that the formation of competence contributes to the physical, mental and social development of a child, as well as to improving academic performance. Practical measures are proposed to create a favorable learning environment, including interactive teaching methods, cooperation with parents, and involvement of specialists to ensure an interdisciplinary approach to the formation of health-saving skills.

Conclusion. Health-preserving competence is an important factor in the successful development of younger schoolchildren. Its formation requires a comprehensive approach and joint efforts of the school, family and society. Investing in children's health is investing in the future of the country.

Key words: younger schoolchildren, development, health-preserving competence, components, healthy lifestyle, socio-emotional development, mental development, academic performance, self-regulation skills, teacher's role.

References

1. Onopriienko, O. (2007). Kontseptualni zasady kompetentnisnogo pidkholu v suchasni osviti [Conceptual principles of the competency approach in modern education]. No. 4, 11-13. [in Ukrainian].
2. Zahorodnii, V. V. (2015). Suchasni problemy zdorovia dytiachoho naseleennia shkilnoho viku ta shliakhy yii vyrishennia [Modern health problems of school-age children and ways to solve them]. 2015. P. 121-144.
3. Boichenko, T. Ye. (2008). Zdoroviazberizhuvalna kompetentnist yak kliuchova v osviti Ukrainy [Health-preserving competence as a key in education in Ukraine]. No. 11 12, 8-9. [in Ukrainian].
4. Vlasenko, L. (2012). Orhanizatsiia zdoroviazberizhuvalnoho navchalnoho protsesu na urokakh i v pozaurochnyi chas u pochatkovii shkoli [Organization of health-preserving educational process in lessons and after-school hours in primary school]. No. 4. [in Ukrainian].
5. Voronin, D. Ye. (2006). Zdoroviazberihaiucha kompetentnist studenta v sotsialno-pedahohichnomu aspekti [Health-preserving competence of the student in the socio-pedagogical aspect]. No. 2, 10- 14. [in Ukrainian].
6. Tsyhanov, H.V. Realizatsiia zdoroviazberihaiuchykh osvitnikh tekhnolohii v navchalno-vykhovnomu protsesi [Implementation of health-saving educational technologies in the educational process]. [Electronic resource]: access mode <http://zpschool.ucoz.ru/publ/1-1-0-1>. [in Ukrainian].
7. Hritsai, Yu. O. (2012). *Vykorystannia zdoroviazberihaiuchykh tekhnolohii v navchalni diialnosti shkolariv: navchalnyi posibnyk* [Use of health-saving technologies in the educational activities of schoolchildren: a textbook]. Mykolaiv. [in Ukrainian].

Отримано редакцією 21.11.2024 р.